

3. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: Навч.- метод. посіб. для самот. вивч. дисципліни / [ В. А. Козаков, М. В. Артюшина, О. М. Котикова та ін.]; За заг ред. В. А. Козакова. – К. : КНЕУ, 2003. – 829 с.

4. Weizsacker E., Wijkman A ‘Come On’: Book.- Springer-Verlag New York, 2018.-220 p.

Н. В. Кулалаєва, кандидат хімічних наук, доцент,  
Інститут професійно-технічної освіти  
НАПН України м. Київ

### **ЗАХОДИ ПОСИЛЕННЯ ПРАКТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ДЛЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

Високі темпи розвитку сучасного світового суспільства обумовлюють необхідність постійного пошуку в Україні педагогічних інновацій, що інтенсифікуватимуть підвищення якості підготовки педагогів для системи професійної освіти. Останнє безпосередньо пов'язане із затребуваністю для закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) педагогічних кадрів, компетентних у відповідних професійних напрямках. До того ж, у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. стосовно модернізації змісту освіти зазначено про необхідність «оновлення змісту підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників для професійно-технічних навчальних закладів та професійних коледжів» [3]. Зрозуміло, що це сприятиме вдосконаленню системи педагогічної та післядипломної педагогічної освіти відповідно до умов соціально орієнтованої економіки та інтеграції України в європейське освітнє співтовариство. Отже, педагогічні працівники ЗП(ПТ)О мають постійно доповнювативласні професійні компетентності, і для цього, оволодівати сучасними інноваційними технологіями.

Метою даної публікації є визначення заходів посилення практичного спрямування підготовки педагогічних працівників для реалізації завдань вітчизняної системи професійної освіти.

Посилення практичного спрямування навчання є одним з провідних завдань системи професійної освіти. Перетворення науки в безпосередню продуктивну силу веде до того, що професійні знання стають не тільки фундаментом оволодіння спеціальними знаннями – вони виступають у якості кваліфікаційної вимоги до робітників багатьох професій. От чому практичне спрямування є необхідною умовою праці педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Посилення практичної спрямованості підготовки педагогів для системи професійної освіти дає можливість показати, як досягнення науки знаходять застосування в практиці, впливають на розвиток техніки й технологій, на ефективність виробничої діяльності кваліфікованих робітників. Саме акцентування уваги майбутніх фахівців на можливості застосовувати отриманні знання при вивченні конкретної професії, є сутністю концепції практичної спрямованості навчання. Так, процес посилення практичного спрямування підготовки педагогічних працівників передбачає:

- систематичне самостійне розширення їх фахових знань, умінь і навичок психолого-педагогічного напрямку;
- впровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх педагогів із залученням, за потребою, наставників – досвідчених викладачів;
- підвищення кваліфікації у відповідних закладах освіти.

Самостійне розширення фахових знань, умінь і навичок психолого-педагогічного спрямування педагогічних працівників для системи професійної освіти може відбуватися тільки за умов грамотного проектування освітнього процесу. Саме він здатний не тільки задовольнити потреби освіти, але й створити фундамент для подальшого саморозвитку особистості педагогів, як її суб'єктів. Відомо, що результатами такого освітнього процесу є коректність і системність знань майбутніх фахівців, правильність і точність виконання

професійних дій і способів діяльності, передбачених освітньою програмою. До цього, слід додати також здатність до самоосвіти й готовність до творчого застосування отриманих знань і вмінь суб'єктів навчання. За твердженням В. Лісовського професійна підготовка покликана сприяти «процесу самостійного розвитку здатностей і готовності до високої культури соціальної самореалізації особистості фахівця». У підсумку суспільство мусить отримати всебічно розвинену людину, що ставить власним завданням здійснення соціально значимих цінностей [6].

Оптимізувати навчальний процес в умовах сучасних інформаційних технологій можна, використовуючи програмно-творчі проекти, які стають все більш популярними серед педагогів, студентів і учнів, оскільки універсальні навчальні дії будуються при цьому на принципах взаємодії, активності вихованців, обов'язковому зворотному зв'язку, спираючись на груповий досвід. У наслідок цього в ЗП(ПТ)О створюється інтерактивне середовище освітнього спілкування, що характеризується відкритістю, взаємодією учасників, рівністю їх аргументів, накопиченням спільного знання, можливістю взаємооцінювання та контролю.

Необхідність впровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх педагогів ґрунтується на сукупності можливих її переваг. За умов дуальної системи до освітнього процесу залучаються як заклади освіти, так і соціальні партнери (виробничі підприємства, фірми, організації тощо). Зміст перетворень полягає в дуальності навчання, оскільки майбутні фахівці здобувають освіту, одночасно у двох середовищах: освітньому (у закладах освіти – теоретичну частину) та виробничому (на підприємстві (в організації) – практичну частину). Відмінна характеристика дуальної форми навчання від традиційної припускає під час усього періоду навчання блочне чергування теорії і практики, що приводить до підвищення результативності й ефективності використання отриманих знань і навичок. Від традиційного навчання за дуальною формою відрізняється ще й

тим, що більша частина навчального тижня присвячена практиці на підприємстві (в організації) (70 %), а менша (30 %) – у закладі освіти [1].

Як правило, дуальна форма навчання використовується частіше в технічній і соціально-економічній областях, охоплюючи також інженерний і будівельний напрями. До переваг дуальної форми навчання відносять: регулювання професійної підготовки майбутніх фахівців принципами ринкової економіки; зростання попиту на ринку праці на випускників, які навчалися за дуальною формою; відповідність якості професійної підготовки вимогам роботодавців; тісна співпраця між урядом та бізнес-спільнотою з питань професійної освіти; взаємовигода для держави, підприємств, закладів освіти та студентів; посилення мотивації студентів до навчання; підвищення престижу професійної освіти[1].

Важливою складовою процесу посилення практичного спрямування підготовки педагогів для якісного функціонування системи професійної освіти є підвищення кваліфікації фахівців. Відповідно до Порядку підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти [4] його метою є вдосконалення та розвиток професійно-педагогічної компетентності шляхом опанування сучасних освітніх технологій, методик загальної та професійної педагогіки, психології, а також ознайомлення із сучасним устаткуванням, обладнанням, технікою, прогресивними методами організації праці, необхідними для здійснення якісної підготовки кваліфікованих робітників.

До завдань підвищення кваліфікації педагогічних працівників відносять такі [2]:

- оновлення та розширення знань, формування нових професійних компетентностей у психолого-педагогічній, методичній, організаційно-управлінській діяльності;

- засвоєння інноваційних технологій, форм, методів і засобів навчання;

- вивчення педагогічного досвіду, сучасного виробництва, ознайомлення з досягненнями науки, техніки і виробництва та перспективами їх розвитку;

– ознайомлення зі специфікою умов, станом і тенденціями розвитку підприємств, організацій та установ, вимогами до рівня кваліфікації працівників за відповідними професіями;

– застосування інноваційних технологій реалізації змісту підвищення кваліфікації, що передбачає його диференціацію, індивідуалізацію, запровадження дистанційних, інформаційно-комунікаційних технологій навчання;

– встановлення (підвищення, підтвердження) кваліфікації (розряду, класу, категорії).

Серед критеріїв системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників Н. Оверкови окремлює такі: безперервність, гнучкість, орієнтація на індивідуальні потреби, практична спрямованість, оптимальність організації навчального процесу, адекватність методів навчання [5]. Вона підкреслює, що найбільш поширеними формами підвищення кваліфікації педагогів є: теоретичне підвищення кваліфікації з професії, предмета, психолого-педагогічної та методичної підготовки шляхом індивідуального чи курсового навчання в закладах післядипломної освіти; підвищення кваліфікації для здобуття відповідного кваліфікаційного рівня через стажування в умовах виробництва, навчання в навчально-практичних центрах; підвищення кваліфікації для оволодіння новітніми виробничими технологіями (стажування).

Як зазначає О. Щербак [7], ефективність навчання педагогів упродовж підвищення ними кваліфікації значною мірою залежить від таких чинників, як: створення умов для їхнього самовизначення; організація освітнього процесу з урахуванням андрагогічних принципів; подолання стійких стереотипів і бар'єрів особистісного сприйняття; створення позитивної атмосфери під час освітньої діяльності; опанування інноваційними педагогічними технологіями, що дають можливість побудувати освітній процес на засадах продуктивної діяльності, оптимізувати та модернізувати його.

Для запровадження ефективної практико-орієнтованої освіти необхідне застосування комплексного діяльнісно-компетентнісного підходу. Як засвідчує практика викладання, формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців має ґрунтуватися на їхньому практико-орієнтованому досвіді діяльності, обумовленому методами компетентнісного підходу. У свою чергу, означений підхід орієнтований, насамперед, на досягнення конкретних результатів, придбання значимих компетентностей. Таким чином, навчання набуває нового сенсу, воно перетворюється на здобуття знань, умінь, навичок і досвіду діяльності з метою досягнення професійно й соціально значимих компетентностей.

Результати аналізу вимог роботодавців до професійної компетентності випускників, зокрема майбутніх педагогів, свідчать, що вміння, більше ніж знання, затребувані на практиці. До того ж, найважливішими перевагами в плані освіченості, на наш погляд, є не тільки когнітивні здатності майбутніх педагогічних працівників, але й соціальні вміння– здатності до комунікації, емоційний інтелект, розуміння ситуації та можливості адаптуватися й змінюватися у відповідності з її вимогами. Йдеться не тільки про нову самосвідомість в області рівня освіченості, але й про міжкультурну компетентність й культурологічну поінформованість майбутніх фахівців. Особливо це стосується безпосередньо культури безпеки професійної діяльності. У цьому зв'язку набуває важливого значення такі дидактичні принципи як поєднання навчання з продуктивною працею майбутніх фахівців, зв'язок теорії і практики та продуктивності навчання. Очевидно, що це неможливо без наявності в майбутніх педагогів широкого кола прикладних знань та умінь використання наукомістких технологій, пов'язаних з майбутньою професійною спрямованістю навчання. У цьому зв'язку не викликає сумніву необхідність підсилення практико-орієнтованого змістусистеми освіти. Оскільки, саме за умов практико-орієнтованого навчання з'являються можливості для формування компетентних професіоналів зі

сформованим фаховим мисленням, здатних до самостійного виконання дорученої справи та спроможних до працевлаштування на ринку праці.

Таким чином, посилення практичного спрямування підготовки педагогів для системи професійної освіти є незамінною складовою у формуванні майбутніх компетентних педагогічних працівників. Саме під час практичних занять теоретичний матеріал у повній мірі усвідомлюється майбутніми фахівцями, проявляється відповідність між набутими знаннями й дійсністю та виявляється потреба у їхньому подальшому доповненні.

### Література

1. Кулалаєва Н. SWOT-аналіз упровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників / Наталя Кулалаєва // Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка : зб. наук. праць : Вип. 15 / Інст-т проф.-тех. освіти НАПН України ; [Ред. кол.: В. О. Радкевич (голова) та ін.]. – ЖKKГВ «Полісся» ЖОР., 2018. – С. 54–60.

2. Кулалаєва Н. В. Веб-квести у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти / Н. В. Кулалаєва, Г. М. Романова // Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи : збірник наукових статей / за ред. Кременя В. Г., Ничкало Н. Г.; укл. Аніщенко О. В., Лук'янова Л. Б. - К. : Знання України, 2018. - С. 256 - 264.

3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://meduniv.lviv.ua/files/info/nats\\_strategia.pdf](http://meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf). – Назва з екрану.

4. Наказ МОН України № 535 від 30.04.2014 р. Документ z0840-14, чинний, поточна редакція — Прийняття від 30.04.2014. – Офіційний вісник України офіційне видання від 08.08.2014. – 2014 р., № 61, стор. 101, стаття 1696, код акту 73349/2014. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0840-14>. – Назва з екрану.

5. Оверко Н. Розвиток фахової майстерності педагогів професійної школи у системі підвищення кваліфікації / Н. Оверко // Педагогіка і психологія професійної освіти. - № 4. – 2013. – С. 172-180.

6. Социология молодежи. Под ред. проф. В.Т.Лисовского. - СПб, 1996. - 460 с.3.

7. Щербак О. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі неперервної освіти / О. Щербак. – Режим доступу: [http://umo.edu.ua/images/content/nashi\\_vydanya/pislya\\_dyplom\\_osvina/1\\_2017/%D0%A9%D0%95%D0%A0%D0%91%D0%90%D0%9A.pdf](http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_dyplom_osvina/1_2017/%D0%A9%D0%95%D0%A0%D0%91%D0%90%D0%9A.pdf)

Ю.О. Матвієнко, кандидат педагогічних наук,  
доцент кафедри педагогіки та психології  
ДВНЗ «Київський національний економічний  
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

## **РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ ТА ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ**

*«Під креативністю слід розуміти здатність відмовлятися від стереотипних способів мислення. Основою розвитку креативності є дивергентне мислення...»  
Гілфорд Джо Пол*

В українській освіті відбувається перехід до нових освітніх стандартів, реалізується компетентнісний підхід у навчальному процесі, здійснюється оновлення технології виробництва. Тому сучасний викладач має організувати навчання творчо, удосконалювати методи навчання, розвивати креативність особистості.

Діяльність викладачів навчальних закладів спрямована насамперед на поглиблення пізнавального інтересу тих, хто навчається, їх залучення до активної та самостійної діяльності, забезпечення високого рівня підготовки майбутніх спеціалістів, розвиток їх конкурентоспроможності, формування творчої активності, тобто на розвиток компетентної особистості. Вирішення цих завдань є актуальним як у системі вищої освіти.